

Một công nhân làm việc trong nhà máy may tại Việt Nam. Oxfam đã phỏng vấn nhiều công nhân, cả phụ nữ và nam giới, những người phải làm 12 giờ một ngày, sáu ngày một tuần. Mặc dù phải làm quá tải như vậy, họ vẫn phải chấp nhận một mức lương bèo bọt sống qua ngày, để sản xuất ra những bộ quần áo cho một số thương hiệu bậc nhất thế giới. Ảnh: Eleanor Farmer/Oxfam

NHÌN NHẬN LẠI VỀ TĂNG TRƯỞNG BAO TRÙM Ở CHÂU Á

Làm thế nào để APEC vươn tới nền kinh tế không ai bị bỏ lại phía sau

Vào tháng 11 năm 2017, các nhà lãnh đạo sẽ tập trung tham dự Hội nghị Thượng đỉnh Diễn đàn Hợp tác Kinh tế Châu Á – Thái Bình Dương (APEC) tại Việt Nam. Trong nhiều thập kỷ qua, khu vực Châu Á đã chứng kiến tốc độ tăng trưởng và giảm nghèo ấn tượng, nhưng bất bình đẳng đang gia tăng và lợi ích tăng trưởng ngày càng tích tụ vào nhóm giàu nhất. Báo cáo này phân tích phương cách để các nhà lãnh đạo APEC có thể tận dụng cơ hội của hội nghị này, hoạch định một hướng đi mới – hướng tới một nền kinh tế không phải chỉ cho một số ít mà cho tất cả mọi người.

TÓM LƯỢC

Thời điểm các lãnh đạo tập trung tham dự Hội nghị Thượng đỉnh Diễn đàn Hợp tác Kinh tế châu Á – Thái Bình Dương (APEC) tại Việt Nam vào tháng 11 năm 2017 cũng chính là khi khoảng cách giữa người giàu và người nghèo ở khu vực này đang nói rộng hơn bao giờ hết. Sau nhiều thập kỷ dẫn đầu thế giới về tăng trưởng, giúp mọi người trong khu vực đều được hưởng lợi, ngày nay châu Á đang trở thành khu vực của những cá nhân cực giàu và cực nghèo. Một minh chứng rõ ràng cho nhận định này là tình trạng bất bình đẳng về tài sản trong các nền kinh tế thành viên APEC ở Châu Á.

- Tại In-đô-nê-xia, bốn người giàu nhất có khối tài sản lớn hơn 100 triệu người nghèo nhất.¹
- Tại Việt Nam, thu nhập trong một năm của 210 người siêu giàu dư sức để đưa 3,2 triệu người thoát nghèo, chấm dứt nghèo cùng cực.²
- Tại mười hai quốc gia (chiếm 82% dân số toàn khu vực), khoảng cách giữa người giàu và người nghèo đang ngày càng gia tăng trong hai thập kỷ qua.³

Trong khu vực, hàng triệu người, đặc biệt là phụ nữ đang phải đối mặt với bệnh tật, trong khi những người giàu có thể mua dịch vụ y tế tốt nhất. Theo báo cáo của UNFPA (Tổ chức Dân số Liên Hợp Quốc), có khoảng 85.000 phụ nữ trong khu vực Châu Á – Thái Bình Dương tử vong mỗi năm khi mang thai và sinh con.⁴ Trong đó, 90% ca tử vong có thể được ngăn ngừa nếu các bà mẹ được chăm sóc thai sản tốt.

Các hộ nghèo thường gặp khó khăn trong việc cho con cái học cao hơn bậc tiểu học. Ở In-đô-nê-xia, mặc dù chính phủ có khả năng để đảm bảo cung cấp giáo dục tiểu học cho tất cả mọi người, chỉ hơn một nửa (55%) trẻ em của những gia đình nghèo có điều kiện được tiếp tục học trung học.⁵ 60% dân số ở khu vực châu Á – Thái Bình Dương không có an sinh xã hội.⁶ Điều này không có gì đáng ngạc nhiên, đặc biệt ở Châu Á, nơi các dịch vụ an sinh xã hội chỉ chiếm 6,9% chi tiêu công, so với tỉ lệ 20% ở những nước phát triển.⁷

Gần hai phần ba (63,5%) số người lao động nghèo trên thế giới – những người có mức sống dưới 3,1 đô la Mỹ mỗi ngày – tập trung ở khu vực Châu Á – Thái Bình Dương.⁸ Đối với rất nhiều người trong số họ, lương là nguồn sống chính. Tuy nhiên, thu nhập mà họ nhận được chỉ tương đương một phần rất nhỏ số tiền mà họ cần để đáp ứng các nhu cầu tối thiểu của một cuộc sống tươm tất. Trong nhiều chuỗi cung ứng, các công ty luôn tìm cách để duy trì mức lương thấp nhất có thể nhằm tối đa hóa lợi nhuận. Nếu nhìn vào chuỗi cung ứng toàn cầu trong lĩnh vực may mặc, chúng ta có thể thấy rằng với mỗi chiếc áo phông bán ra, lương trả cho công nhân may chỉ chiếm 0,6% chi phí của chiếc áo, và 59% là cho những nhà bán lẻ và 12% thuộc về hãng sản xuất.⁹ Trong chuỗi cung ứng chuỗi, những người lao động ở trang trại, đồn điền và những nhà sản xuất nhận được tương ứng là 7% và 13% giá trị hàng hóa, trong khi đó 41% giá trị lại vào túi của những nhà bán lẻ.¹⁰ Những con số này nêu bật tình trạng bất bình đẳng hiện đang tồn tại trong các chuỗi cung ứng, việc này đang làm trầm trọng thêm tình trạng nghèo đói và khoảng cách ngày càng lớn giữa người giàu và người nghèo.

Các chính sách thuế hiện hành không tạo ra đủ nguồn thu để chính phủ có thể cung cấp các dịch vụ thiết yếu nhằm xóa nghèo và giải quyết tình trạng bất bình đẳng tương ứng với các Mục tiêu Phát triển Bền vững. Trên thực tế, mong muốn thu hút các nhà đầu tư lại đang tạo động lực cho một cuộc đua xuống đáy về thuế doanh nghiệp giữa các quốc gia. Ở Châu Á, mức thuế suất biên cao nhất trung bình áp dụng đối với thu nhập doanh nghiệp đã giảm từ 31,3% vào năm 2003 xuống còn 21,4% vào năm 2017, do các chính

phủ trong khu vực muốn thu hút doanh nghiệp đầu tư và hoạt động ở quốc gia của mình.¹¹ In-đô-nê-xia đang lên kế hoạch giảm thuế thu nhập doanh nghiệp (CIT) từ 25% xuống còn 17%, trong khi đó Phi-líp-pin dự định tới năm 2019 sẽ cắt giảm 20% thuế thu nhập doanh nghiệp.¹² Mặc dù cũng chưa có chứng cứ rõ ràng nào cho thấy rằng việc hạ thuế suất sẽ làm tăng sức hấp dẫn đối với các nhà đầu tư. Ngoài ra, việc cắt giảm thuế doanh nghiệp làm gia tăng sức ép lên các chính phủ khiến họ tăng các loại thuế gián thu như thuế giá trị gia tăng, chuyển gánh nặng thuế lên người nghèo.

Cuộc họp lần này tại Việt Nam là cơ hội để các nhà lãnh đạo APEC dẫn dắt lộ trình hướng tới một mục tiêu mới và ý nghĩa hơn – một nền kinh tế mà ở đó không ai bị bỏ lại phía sau, ở đó tất cả mọi người – phụ nữ, người lao động, nông dân, ngư dân và nhiều đối tượng thiệt thòi khác – sẽ được hưởng lợi từ tăng trưởng kinh tế. Đây là một cơ hội để xây dựng một nền kinh tế và xã hội mới mà ở đó phụ nữ được tiếp cận với các cơ hội và được hưởng các lợi ích một cách bình đẳng với nam giới, ở đó tất cả mọi người đều được tiếp cận với các dịch vụ thiết yếu và nguồn lực sản xuất, và ở đó những người công nhân đều có mức lương đủ để sống một cuộc sống đúng nghĩa. Tất cả sẽ góp phần kiến tạo một nền kinh tế nhân văn để thế giới công bằng hơn, đồng thời bảo vệ những nguồn lực hữu hạn của trái đất, vì sự an toàn và một cuộc sống tốt đẹp hơn cho các thế hệ tương lai.

Các nhà lãnh đạo APEC đều nhất trí rằng tăng trưởng bao trùm cần phải là trọng tâm thảo luận trong cuộc họp thượng đỉnh lần này. Việt Nam, quốc gia chủ trì cuộc họp năm nay, đã nhấn mạnh tầm quan trọng của việc thúc đẩy phát triển bao trùm về kinh tế, tài chính và xã hội, coi đây là các chiến lược nhằm đạt được mục tiêu tăng trưởng bao trùm, đồng thời nêu bật mối liên kết chặt chẽ giữa ba trụ cột này và kêu gọi APEC cần xây dựng một phương pháp tiếp cận toàn diện để thúc đẩy sự phát triển bao trùm trong tất cả những lĩnh vực này.¹³

Bước đầu tiên đó là phải đảm bảo rằng người dân được có tiếng nói và không gian cần thiết, vào đúng bối cảnh phù hợp. Muốn đảm bảo các kế hoạch phát triển đáp ứng được nhu cầu của người nghèo và những người dễ bị tổn thương nhất, thì chính họ phải tham gia đóng góp ý kiến vào quá trình xây dựng chính sách và ra quyết định, đặc biệt là về những vấn đề mà họ là những đối tượng bị ảnh hưởng chính.

Nghiên cứu của Oxfam về Chỉ số Cam kết Giảm Bất bình đẳng (đo lường mức độ cam kết của các chính phủ về việc giảm khoảng cách giàu nghèo) chỉ ra rằng các chính phủ vẫn có nhiều cơ hội để thúc đẩy các chính sách về đầu tư xã hội, các chính sách thuế lũy tiến và các chính sách về lương và quyền lao động, đặc biệt cho phụ nữ.¹⁴ Thúc đẩy các chính sách này sẽ góp phần rất lớn vào nỗ lực nhằm đạt được mục tiêu thu hẹp khoảng cách bất bình đẳng và xây dựng một nền kinh tế nhân văn mà ở đó tất cả mọi người đều được hưởng lợi một cách công bằng. Bên cạnh đó, kinh nghiệm của Oxfam khi làm việc với các đối tác cho thấy ngay ở cấp cơ sở đã có rất nhiều sáng kiến có thể áp dụng để giải quyết tình trạng nghèo đói và bất bình đẳng một cách bao trùm và bền vững. Phối hợp với các nhóm xã hội dân sự và những tổ chức của người dân có thể giúp mở rộng phạm vi của các sáng kiến này cũng như phát huy hơn nữa tác động tích cực của chúng trong cuộc chiến chống đói nghèo và bất bình đẳng.

Để góp phần giải quyết bất bình đẳng, Oxfam đề xuất một Kế hoạch Tám bước:

1. **Các nhà lãnh đạo APEC cần nhìn nhận bất bình đẳng ngày càng gia tăng là mối đe dọa tới tăng trưởng và thịnh vượng của khu vực.** Các nhà lãnh đạo nên thông qua các mục tiêu quốc gia với mốc thời gian rõ ràng để giảm khoảng cách giàu nghèo, theo những cam kết của họ tại Mục tiêu Phát triển Bền vững số 10.
2. **Phối hợp để ngăn chặn cuộc đua xuống đáy về thuế thu nhập doanh nghiệp và chấm dứt tình trạng trốn và tránh thuế.** APEC cần thúc đẩy hợp tác trong khu vực nhằm nâng cao năng lực quản lý thuế, tăng cường hiệu suất thuế, thúc đẩy việc áp dụng các loại thuế lũy tiến, xây dựng các hệ thống thu thuế hiệu quả và minh bạch hơn. Việc hợp tác này cần bao gồm chia sẻ thông tin về các thực hành tốt liên quan đến quản lý thuế, dòng thu nhập và các dữ liệu có liên quan khác.
3. **Nhất trí tăng nguồn lực cho đầu tư xã hội đặc biệt là đối với các dịch vụ thiết yếu.** Các nhà lãnh đạo APEC cần cam kết phân bổ nguồn lực và xác lập các mục tiêu rõ ràng nhằm cải thiện và mở rộng các dịch vụ giáo dục và y tế. Họ cần tuân thủ các mục tiêu toàn cầu là đầu tư ít nhất 15% ngân sách cho y tế và 20% cho giáo dục.
4. **Thúc đẩy mức lương đủ sống; bảo vệ, tôn trọng quyền con người và quyền lao động.** Các nhà lãnh đạo APEC cần xây dựng luật để thúc đẩy việc áp dụng các mức lương đủ sống, coi đây là một hợp phần chính trong chiến lược của APEC nhằm thúc đẩy phát triển bao trùm về kinh tế. APEC cũng nên khuyến khích các chính phủ thực hiện Tuyên bố Bali về Quyền Lao động và Nguyên tắc Hướng dẫn của Liên Hợp Quốc về Kinh doanh và Quyền Con người. Đồng thời, APEC cần thiết lập các cơ chế giám sát chặt chẽ và đảm bảo tuân thủ luật về lao động, đặc biệt là loại bỏ tình trạng phân biệt đối xử về giới tại nơi làm việc.
5. **Hỗ trợ các doanh nghiệp siêu nhỏ, nhỏ và vừa (MSMEs) đang mở rộng sự lựa chọn của phụ nữ, đặc biệt là những MSMEs do phụ nữ lãnh đạo và làm chủ.** APEC nên hỗ trợ những doanh nghiệp này bằng cách đảm bảo và mở rộng tiếp cận của họ với tín dụng và vốn; đầu tư vào nâng cao năng lực cho phụ nữ, đặc biệt về phát triển và quản lý doanh nghiệp. Đồng thời, APEC cần khuyến khích các nền kinh tế thành viên mở rộng và phát triển các dịch vụ công hướng tới mục tiêu hỗ trợ công việc chăm sóc. Qua đó, giải quyết tình trạng thiếu thời gian và tạo điều kiện để phụ nữ có thể đầu tư thời gian và công sức vào việc thành lập và quản lý doanh nghiệp cũng như mở rộng các lựa chọn về cuộc sống cho phụ nữ, không chỉ ở khía cạnh kinh tế.
6. **Thúc đẩy sự tham gia trực tiếp của công dân trong các trụ cột về tăng trưởng bao trùm của APEC.** Các nhà lãnh đạo APEC cần thúc đẩy sự tham gia trực tiếp và tăng quyền của công dân trong cả ba trụ cột về tăng trưởng bao trùm – bao gồm kinh tế, xã hội và tài chính. APEC có thể thúc đẩy công việc này bằng nhiều cách khác nhau như: đảm bảo rằng các quan điểm của cộng đồng được ghi nhận trong hoạch định chính sách, đặc biệt về những vấn đề ảnh hưởng trực tiếp đến họ; đảm bảo rằng người lao động được đại diện trong các cấu trúc doanh nghiệp, và trong việc mở rộng và phát triển các dịch vụ tài chính đáp ứng các nhu cầu của người nghèo.

7. **Thiết lập một cơ chế tham gia cho các đối tượng khác nhau của APEC nhằm đảm bảo các đại diện từ các tổ chức của người dân và các nhóm xã hội dân sự có thể tham gia và đóng góp vào các tiến trình APEC, thúc đẩy APEC thể hiện tinh thần bao trùm trong tăng trưởng.** Chính phủ Việt Nam, với tư cách là chủ nhà của hội nghị APEC năm nay, có thể tận dụng cơ hội này để thể chế hóa các cơ chế hoặc diễn đàn, mà ở đó các chính phủ và các bên liên quan có thể hợp tác và tham gia một cách chính thức vào các đối thoại và quy trình xây dựng chính sách. Sự ra đời của các cơ chế này sẽ thể hiện cam kết của APEC về tăng trưởng bao trùm.
8. **Khuyến khích và hỗ trợ các chính phủ thành viên theo dõi quá trình giải quyết bất bình đẳng.** Chính phủ của các nền kinh tế thành viên APEC cần phát triển kế hoạch quốc gia về giảm bất bình đẳng, hướng tới đạt tỷ lệ Palma bằng 1, tức là đạt mục tiêu 40% những người nghèo nhất có thu nhập bằng 10% những người giàu nhất.¹⁵ Mục tiêu này đòi hỏi một cuộc cách mạng về dữ liệu về bất bình đẳng, thu thập dữ liệu chính xác về nhóm có thu nhập, tài sản cao nhất, và các hình thức, chiều cạnh khác của bất bình đẳng.

Nghèo đói và bất bình đẳng cực đoan không phải do số phận gây ra. Những vấn đề này hoàn toàn có thể được giải quyết và xóa bỏ. Các nhà lãnh đạo APEC giữ một vai trò đặc biệt trong việc chấm dứt những vấn đề dai dẳng này bằng cách kiến tạo và thúc đẩy những nền kinh tế mà ở đó không ai bị bỏ lại phía sau.

GHI CHÚ

- 1 L. Gibson, Hướng tới một In-đô-nê-xi-a Bình đẳng hơn, Oxfam International, 2017
<https://www.oxfam.org/en/research/towards-more-equal-indonesia>
- 2 Nguyễn Trần Lâm, Thu hẹp khoảng cách: Làm thế nào để Giải quyết Tình trạng Bất bình đẳng tại Việt Nam, 2017
<https://www.oxfam.org/en/research/even-it-how-tackle-inequality-vietnam>
- 3 ADB 2014
<https://www.adb.org/sites/default/files/publication/41630/inequality-asia-and-pacific.pdf>
- 4 UNFPA Tỷ lệ Tử vong Sản khoa ở khu vực châu Á – Thái Bình Dương: 5 sự thật chính.
<http://asiapacific.unfpa.org/en/news/maternal-mortality-asia-pacific-5-key-facts>
- 5 Như trên
- 6 Dữ liệu của ngân hàng ADB, An sinh xã hội và lao động
<https://www.adb.org/themes/social-development/social-protection>
- 7 Như trên
- 8 Tổ chức Lao động Quốc tế (ILO) 2017. Khuynh hướng việc làm trên Thế giới và Bối cảnh xã hội - Báo cáo 2017;
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_541211.pdf
- 9 Tổng Liên đoàn Lao động Quốc tế (ITUC) 2016. Bên trong các Chuỗi Cung ứng Toàn cầu của 50 Công ty đứng đầu - Báo cáo 2016.
- 10 Như trên
- 11 Như trên
- 12 Như trên
- 13 Hội nghị chuyên đề của APEC về Thúc đẩy Phát triển Bao trùm về Kinh tế, Tài chính và Xã hội
<https://www.apec2017.vn/ap17-c/press-release/apec-symposium-promoting-economic-financial-and-social-inclusion>
- 14 Chỉ số Cam kết giảm bất bình đẳng sử dụng cơ sở dữ liệu của 152 quốc gia, đo lường các biện pháp của chính phủ về chi tiêu xã hội, thuế và quyền lao động. Những yếu tố nêu trên là tiền quyết để giảm bất bình đẳng. Thông tin cụ thể có thể tham khảo tại:
<https://www.oxfam.org/en/research/commitment-reducing-inequality-index>
- 15 Để biết thêm thông tin về Tỷ lệ Palma và Đề xuất Palma, xem Cobham, A., Schlögl, L. và Sumner, A. (2016). Inequality and the Tails: the Palma Proposition and Ratio. Global Policy. Volume 7, issue 1. Trang 25–36.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1758-5899.12320/abstract>. DOI: 10.1111/1758-5899.12320

© Oxfam International Tháng 11 năm 2017

Tác giả của báo cáo này là Maria Dolores Bernabe. Oxfam ghi nhận sự hỗ trợ của Babeth Ngọc Hân Lefur, Nguyễn Lê Hoa, Andrew Wells-Dang, Vũ Thị Quỳnh Hoa, Nguyễn Trần Lâm, Văn Thu Hà, Max Lawson, Mustafa Talpur, Hilde Van Regenmortel, Deborah Hardoon, Jocelyn Villaneuva, Susana Ruiz và Helen Bunting trong quá trình xuất bản. Báo cáo này là một phần trong chuỗi báo cáo dành cho tranh luận xã hội về vấn đề chính sách phát triển và nhân đạo.

Để biết thêm thông tin về các vấn đề trong báo cáo, vui lòng gửi thư điện tử đến địa chỉ advocacy@oxfaminternational.org.

Ấn phẩm này có bản quyền, nhưng nội dung có thể được sử dụng miễn phí cho mục đích vận động, chiến dịch, giáo dục và nghiên cứu, với điều kiện nguồn tài liệu được ghi nhận đầy đủ. Chủ sở hữu bản quyền đề nghị được thông báo về tất cả việc sử dụng trên, cho mục đích đánh giá tác động. Đối với việc sao chép trong các trường hợp khác, hoặc sử dụng lại trong ấn phẩm khác, hoặc dịch thuật hoặc biến thể, cần phải có sự cho phép và có thể mất phí. Vui lòng gửi thư điện tử đến địa chỉ policyandpractice@oxfam.org.uk

Thông tin trong ấn phẩm này là chính xác tại thời điểm công bố.

Xuất bản bởi Oxfam GB cho Oxfam International theo ISBN 978-1-78748-100-8 vào tháng 11 năm 2017.
Oxfam GB, Oxfam House, John Smith Drive, Cowley, Oxford, OX4 2JY, UK.

OXFAM

Oxfam là một khối liên minh quốc tế gồm 20 tổ chức Oxfam khác nhau hoạt động trên hơn 90 quốc gia. Chúng tôi là một phần của phong trào toàn cầu vì sự thay đổi, nhằm xây dựng một tương lai không có đói nghèo và bất công. Vui lòng gửi thư cho bất kỳ đại diện nào để biết thêm thông tin, hoặc truy cập www.oxfam.org

Oxfam America (www.oxfamamerica.org)
Oxfam Australia (www.oxfam.org.au)
Oxfam-in-Belgium (www.oxfamsol.be)
Oxfam Brasil (www.oxfam.org.br)
Oxfam Canada (www.oxfam.ca)
Oxfam France (www.oxfamfrance.org)
Oxfam Germany (www.oxfam.de)
Oxfam GB (www.oxfam.org.uk)
Oxfam Hong Kong (www.oxfam.org.hk)
Oxfam IBIS (Denmark) (www.ibis-global.org)

Oxfam India (www.oxfamindia.org)
Oxfam Intermón (Spain) (www.oxfamintermon.org)
Oxfam Ireland (www.oxfamireland.org)
Oxfam Italy (www.oxfamitalia.org)
Oxfam Japan (www.oxfam.jp)
Oxfam Mexico (www.oxfammexico.org)
Oxfam New Zealand (www.oxfam.org.nz)
Oxfam Novib (Netherlands) (www.oxfamnovib.nl)
Oxfam Québec (www.oxfam.qc.ca)
Oxfam South Africa (www.oxfam.org.za)